

Detre László mellszobra az ELTE aulájában

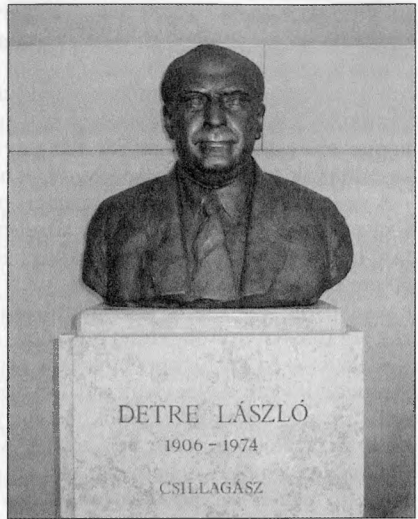
Detre László a huszadik század magyarországi csillagászatának meghatározó személyisége és legjelesebb asztrofizikusa volt. Nevéhez fűződik a hazai asztrofizikai kutatások megújítása, és az MTA mátrai fiókobszervatóriumának életre hívása a Piskés-tetőn. Összeköti a magyarországi asztrofizika klasszikus korát és az új fejlődési irányzatot. Idén emlékezünk meg születése 100. évfordulójáról.

Szombathelyen látta meg a napvilágot, 1906. április 19-én. A budapesti Tudomány Egyetemen 1924-ben a jeles hazai asztrofizikusok tanítványa lehetett, majd ösztöndíjjal a berlini egyetemen, majd Kielben és Bécsben tanult. Berlinben doktorált 1929-ben. Ezután a svábhegyi csillagvizsgálóban asszisztens, adjunktus, 1943-tól igazgató. A csillagvizsgáló fő munkaterülete a változócsillagok fényességmérése volt. Detre új programként az RR Lyrae változók hosszú idejű másodlagos periódus- és amplitúdó-változását kezdte tanulmányozni. Ebben a munkában támogatója volt felesége, Balázs Júlia (1907–1990). A vizsgálat, amely egyre több csillagra terjedt ki, nemzetközi elismerést szerzett, a magyarországi csillagászat számára.

Az 1950-es évektől egyre sürgetőbbé vált egy zavaró fényektől távol fekvő obszervatórium létrehozása. Detre László szervezőmunkájának köszönhetően épült ki a Mátrában, Piskés-tetőn az intézet fiókobszervatóriuma (1962-ben), amely 60/90 cm-es nagy látómezejű Schmidt-távcsövével európai jelentőségű intézetté vált. Egyúttal jelentősen kibővült az intézet munkaterülete, és megnőtt a munkatársak száma is.

A változócsillag-kutatások eredményeinek elismeréseként 1961-ben a Nemzetközi Csillagászati Unió (IAU) a Szabadság-hegyi intézetet bízta meg az újonnan beindult változócsillag-körlevelek szerkesztésével (Information Bulletin on Variable Stars), 1967–70 között pedig Detre Lászlót választották meg az IAU Változócsillag-szekciójának elnökévé. 1955-ben az MTA levelező, 1970-ben rendes tagjává választották. 1964–68 között az ELTE csillagászati tanszékét is vezette. Számos fiatal kutatót indított el tudományos pályáján. 1974. október 15-én hunyt el.

Tanulmányai az obszervatórium kiadványaiban, rangos nemzetközi szaklapokban és kiadványokban láttak napvilágot. Magyar nyelvű cikkei egyebek mellett a Stella folyóiratban, a Stella Almanachban, a Csillagászati Lapokban és a Csillagászati évkönyvekben jelentek meg.

BARTHA LAJOS